

EKSAMEN JUS 132 HØST 2013

Skrevet av: Jørgen Skalmerud

Kommentert av: Jan Mathias Råheim, advokatfullmektig i Advokatfirmaet Selmer DA.

Del 1:

Twisten står mellom Peder Ås og Ole Tastad.

Spørsmål 1

Problemstillingen er om Peder har rett til å innfri gjelden til Ole nå.

Ettersom avtalen mellom Peder og Ole ikke sier noe uttrykkelig om frigjørings tiden er det naturlig å gå rett i bakgrunnsretten slik kandidaten gjør her.

En del kandidater har en tendens til å redegjøre for alle anførselene innledningsvis. Det er ikke nødvendig så lenge man får frem essensen i uenigheten mellom partene slik kandidaten gjør i denne problemstillingen.

- Det kommer frem av gjeldsbrevloven av 17. feb. 1939 nr. 1 (heretter: gbl) § 5 at dersom det "ikkje er fastsett noko anna om betalingstid" har skyldneren rett til å "betala so snart han vil". Det er etablert ulovfestet rett at denne bestemmelsen også kommer til anvendelse for enkle gjeldsbrev.

Her er det rom for ørlite mer presisjon. Bestemmelsen kommer analogisk til anvendelse.

- Ut fra ordlyden forstås "fastsatt noko anna om betalingstid" som at dersom ikke annet er avtalt om frigjørings tiden, vil skyldneren kunne betale "so snart han vil".

Dette er en helt grei ordlydstolkning. Det er ikke nødvendig å utlede så mye mer enn dette for vårt formål her.

- Det må derfor vurderes om avtalen mellom Ole og Peder kan anses inneholde bestemmelser om frigjørings tiden.

Avtalen må tolkes etter alminnelige avtalerettslige tolkningsprinsipper der partenes subjektive forståelse legges til grunn dersom en slik eksisterer. Det er ikke tilfellet i vår sak, og avtalen må tolkes ut fra en objektivt forståelse av ordlyden. Videre kan formålet med avtalen og alle andre faktorer som kan kaste lys over hva partene har ment, trekkes inn i vurderingen.

Det følger av avtalen at "lånet skal tilbakebetales med halvårlige avdrag over 10 år". Ut fra ordlyden forstås dette som at tilbakebetaling er ment å skulle skje to ganger i året, over en periode på 10 år. Bruken av ordet "skal" kan her tale for at det dreier seg om en plikt for Peder, altså at han ikke kan betale på annen måte. Dette taler for at avtalen regulerer frigjørings tiden.

På den annen side kan "skal" være en henvisning til at Ole kan kreve oppfyllelse hvert halvår i 10 år, altså at partene kun har avtalt forfallstiden for lånet. Det er ikke direkte uttrykt at Peder

ikke kan oppfylle på annet tidspunkt dersom han skulle ønske det. Dette taler mot at partene har regulert frigjøringstiden.

- **Her får kandidaten brukt avtaleretten godt og fremstillingen er ryddig og konsis. Kandidaten får frem at avtaleordlyden er tvetydig, men bør si dette noe mer uttrykkelig. Det er også litt uklart om kandidaten mener at et av tolkningsalternativene er mer nærliggende enn det andre.**

- Videre var det avtalt en høy rentesats over en lengre periode. Dette gjorde lånet til en god inverstering for Ole, sett i forhold til å ha pengene i banken. En bestemmelse knyttet til frigjøringstiden ville her sikre Oles investering i 10 år. Dette taler for at avtalen regulerer frigjøringstiden.

Det er ingen klar fasit for hvordan en drøftelse som denne bør struktureres, men jeg tror en hensiktsmessig fremstilling hadde vært å konstatere at avtalen er tvetydig og at presumsjonen i slike situasjoner tilsier at man ikke har begrenset frigjøringstid. Derfra og ut blir det en vurdering av om andre tolkningsmomenter tilsier et avvik fra presumsjonen.

- Det er en presumsjon i juridisk teori for at partene kun har ment å regulere forfallstidspunktet, dersom avtalen mellom dem ikke uttrykkelig sier noe om frigjøringstidspunkt. Forfallstidspunktet vil avgjøre når långiver kan kreve innbetaling, noe som er av sentral betydning for begge parter. De fleste lånegivere har derimot ikke problemer med førtidig innbetaling. Dette taler således mot at partene har ment å regulere frigjøringstidspunktet.

Dette blir ikke helt presist. Hvorvidt en långiver vil ha "problemer" med innfrielse av lånet beror gjerne på om det er fast eller flytende rente. Her er det nettopp fastrente.

Videre kunne den høye rentesatsen skyldes at det var høy risiko knyttet til lånet. Peder hadde på utlånstidspunktet mye lån, også til banken, og dersom bedriften ikke gikk bra ville han neppe klare å betale tilbake alt. Dette taler således mot at den høye rentesatsen skyldes en investeringshensikt hos Ole, noe som taler mot at det var avtalt frigjøringstidspunkt.

Dette forsterkes av at banken antagelig hadde panterett i bedriften til Peder, ettersom de hadde utstedt et ganske betydelig lån. Banken hadde dermed en viss sikkerhet for sitt lån, noe Ole ikke hadde. Dette bygger opp om den høye rentesatsen.

Dette er et godt poeng, men det er ikke nødvendig å spekulere i bankens sikkerhet. Det eneste som trengs å konstatere her er at Ole ikke hadde noen form for sikkerhet og at det kan forklare motivasjonen bak den høye renten. I så fall tilsier det at investeringsformålet ikke var så tilstedeværende som Ole hevder og at dette kan tilsi at frigjøringstid ikke var noe partene fokuserte på.

Videre var dette et lån gitt av en person i tilsynelatende nær relasjon. Slike lån må normalt anses å være gitt i den hensikt å hjelpe den annen, og ikke for at man selv skal tjene penger. Dette taler også mot at partene har avtalt frigjøringstidspunkt.

Grunnen til at Peder søkte svigerfaren om lån var nettopp for å starte opp egen bedrift. Formålet var således å få Peder i gang, ikke at Ole skulle tjene penger. Dette taler også mot at partene har avtalt frigjøringstidspunktet.

Hva som var formålet er nettopp det som er omtvistet og må drøftes. Kandidaten har med andre ord egentlig allerede konkludert her, og en konklusjon er ikke noe overbevisende argument i seg selv.

- Den generelle presumsjonen for at partene kun har avtalt forfallstidspunktet, samt at formålet med avtalen var å få Peder i gang med egen bedrift må veie tyngst.

Avtalen mellom Ole og Peder regulerer kun forfallstidspunktet for betaling, ikke frighøringstidspunktet.

Peder hadde da "rett til å betale so snart han vil", jf. Gbl. § 5.

Denne delen av besvarelsen var svært overbevisende. Kandidaten er metodisk trygg og har en ryddig fremstilling. De sentrale argumentene får mest plass og det blir ikke brukt tid på å "tyne" mindre relevante argumenter slik andre kandidater ofte gjør for å fylle opp drøftelsen.

- Peder har rett til å innfri gjelden overfor Ole nå.

Del 2:

Tvisten står mellom Marte og Faktoren.

Spørsmål 2:

Problemstillingen er om Marte kan motregne med erstaningskravet overfor Faktoren.

Vilkårene for motregning er fastsatt gjennom rettspraksis og teori, og motregningsinstituttet må anses som et alternativ til alminnelige oppgjørsregler. Oppgaven forutsetter at to av vilkårene for motregning: kompatibilitet og oppgjørsmodne krav er oppfylt.

For at motregning skal være tillatt må det også være gjensidighet mellom partene. Det er det ikke i vårt tilfelle, ettersom Martes krav går mot Lars, mens Lars har solgt sitt krav mot Marte til Faktoren.

Kandidaten viser igjen trygghet og går rett på sak. Det brukes heller ikke tid på uproblematiske motregningsvilkår.

- Det kommer derimot frem av gbl. § 26, som kan anvendes analogisk på enkle pengekrav, jf. bla. Rt-1992-504 at krav på avhenderen kan benyttes til motregning dersom debitor "var innehaver av kravet før han fekk veta om avhendinga". I vår sak oppstod Martes krav mot Lars på leveringstidspunktet for varene, og dette må anses å ha vært "før[hun]fekk veta om avhendinga".

Kandidaten er gjennomgående metodisk grundig. Her presiseres det at gbl. § 26 ikke kommer direkte til anvendelse og det vises til kilden som understøtter analogi. En del kandidater synder på helt enkle ting som dette.

- Marte kan således i utgangspunktet motregne til tross for at kravene ikke er gjensidige.

Det følger likevel av etablert ulovfestet rett at partene kan avtale en videre eller smalere adgang til å motregne enn de alminnelige motregningsreglene legger opp til.

- **Eller mer presist: Det følger av avtalefriheten.**

- I vår sak har Marte og Lars avtalt at Marte ikke kan motregne overfor Lars. Det er likevel klart at hun i dette tilfellet ikke ønsker å motregne overfor Lars, men overfor Faktoren.

Det må dermed stilles spørsmål om motregningsforbudet mellom Lars og Marte kan gjøres gjeldende av Faktoren.

I utgangspunktet er en avtale kun bindende mellom de parter som har inngått den. Ettersom Faktoren ikke var med på inngåelsen av avtalen taler dette således mot at han kan gjøre den gjeldende.

En innfallsvinkel kan være, slik kandidaten her gjør, å ta utgangspunkt i hva slags rett Faktoren har til å reise innsigelser. En annen innfallsvinkel, slik sensorveiledningen legger opp til, er å spørre hvor langt motregningsretten til Marte kan strekke seg. Ettersom motregningsretten hennes i utgangspunktet er avskåret som en følge av manglende gjensidighet må man derfor spørre om gbl. § 26 gir Marte en annen rett enn det hun hadde hatt dersom Lars var kreditor. Den innfallsvinkelen som brukes her er ikke nødvendigvis feil, men veien om gbl. § 26 er nok mer nærliggende og mindre anstrengt enn den tolkningen av gbl. § 25 som følger under.

- Det kommer frem av gbl. § 25, som får anvendelse også på enkelte gjeldsbrev, jf. etablert ulovfestet rett, at når noen "avhender eit gjeldsbrev" får ikke "mottakren betre rett" enn avhenderen hadde. Ut fra ordlyden forstås dette som at han som erverver kravet har den samme rettsposisjonen overfor debitor som selgeren av kravet hadde. Ordlyden er derimot taus på om debitor kan få en bedret rettstilling som følge av en cesjon.

Som det fremgår av kommentaren over er det ikke nødvendig å gå inn på denne bestemmelsen. Løsningen kan baseres alene på gbl. § 26. Men når kandidaten først beveger seg inn her er det fint at det presiseres at ordlyden i gbl. § 25 egentlig er taus om den situasjonen vi står overfor her. Mange kandidater la uten videre til grunn at bestemmelsens ordlyd måtte forstås slik at den begrenset Martes rett til å motregne.

- Det har blitt uttrykt i teorien at bestemmelsen gir uttrykk for et prinsipp om at en cesjon ikke endrer debtors rettstilling. Dette må kunne tilsi at debitor vil ha sine rettigheter mot cedenten i behold, men en cesjon kan ikke medføre at han får økte rettigheter overfor cesjonaren. Dette taler for at Faktoren kan gjøre avtalen gjeldende.

Også hensynet til Faktoren tilsier en slik løsning. Han kan ha kjøpt fordringen av Lars med den forutsetning at Marte ikke kunne motregne overfor ham. Det vil da være lite rimelig overfor ham at denne avtalebestemmelsen faller bort som følge av cesjonen.

Det fremgår ikke helt klart hvorfor dette skal være relevant. Det er ikke noe av det som er sagt tidligere om gbl. § 25 eller andre kilder som tilsier at det skal gjøres en konkret rimelighetsvurdering.

-

Motregningsforholdet mellom Lars og Marte kan gjøres gjeldende av Faktoren.

Marte kan ikke motregne med erstatningskravet overfor Faktoren.

Spørsmål 3:

Problemstillingen er om Marte kan gjøre prisavslagskravet gjeldende overfor Faktoren.

Marte har i utgangspunktet rett til å motregne overfor Faktoren, jf. Gbl. § 26, se tidligere drøftelse.

Det er derimot avtalt mellom Marte og Lars at Marte ikke skal kunne motregne overfor ham, selv med konnekse krav. Denne avtalen må kunne påberopes av Faktoren, jf. tidligere drøftelse.

Spørsmålet er om konneksiteten mellom vederlagskravet og kravet på prisavslag gjør at man må tolke avtalen mellom partene innskrenkende til ikke å omfatte konnekse krav.

Her bommer dessverre kandidaten. Faktum er tydelig på at motregning for konnekse krav også er avskåret, så det blir ikke riktig å spørre om avtalen skal tolkes innskrenkende. Det er nok mer presist da å spørre om avtalens innhold skal tilsidesettes med hjemmel i avtl. § 36, men det fremstår som en relativt uskjønnsom vurdering her. Attpåtil er det en forutsetning for denne problemstillingen at man overhodet står overfor en motregningssituasjon (hvilket man ikke gjør her, se kommentar under).

- Konneksitet gir i utgangspunktet en utvidet rett til å motregne i de fleste tilfeller. Et eksempel på dette er fl. § 26 b som uttrykker at man kan motregne med foreldede krav dersom de "springer ut av samme rettsforhold". Dette kan tale for at man også her må kunne motregne, til tross for avtalebestemmelsen.

Rimelighetshensyn tilsier at Marte skal få mulighet til å motregne i et tilfelle som dette. Martes krav på prisavslag knytter seg direkte opp mot vederlagskravet, og det vil oppleves ganske urettferdig at hun skal betale full pris for en vare med konkrete mangler. Dette taler også for en motregningsrett i dette tilfellet.

Det sentrale I denne delen, som kandidaten ikke ser, er at det egentlig ikke er tale om motregning. Prisavslag er en innsigelse mot det pengekravet som gjøres gjeldende av faktoren. Det er et spørsmål om kravet kan avkortes, ikke et krav om at prisavslaget betales.

- Det må også kunne vektlegges at avtalen ikke er inngått mellom Marte og Faktoren, men mellom Marte og Lars. Dette tilsier at hensynet til Faktoren ikke veier like tungt som det hadde gjort dersom de hadde vært part i avtalen. Dette taler også for en motregningsrett i dette tilfellet.

På den annen side har Marte fraskrevet seg muligheten til å motregne, også ved konnekse krav. Foruberegningelighetshensyn tilsier at man skal være svært forsiktig med å tolke bort en klar ordlyd i en avtale, noe som taler mot at hun skal kunne motregne i dette tilfellet.

-

Kandidaten er ikke helt tydelig på om det er innskrenkende fortolkning eller bortfortolkning man skal vurdere her.

- Det kommer frem av rettspraksis at foruberegnelighetshensyn har særlig betydning i forhold mellom næringsdrivende. Det har altså særlig formodningen mot seg at man skal kunne tilsidesette en klar ordlyd i en avtale mellom næringsdrivende. Dette taler også mot at hun skal kunne motregne i dette tilfellet.

Det kan også argumenteres med at hensynet til isolert oppgjør gjør seg særlig gjeldende når en part utfører en løpende forpliktelse som en annen part mottar betaling for. Motregningsrett, med tilsvarende regressrett for cesjonaren vil føre til at det blir vanskeligere å holde de ulike rettsforholdene fra hverandre. Dette taler således mot at Marte kan motregne i dette tilfellet.

Videre må det kunne sies at Marte klart ville vært avskåret fra å motregne dersom Lars fortsatt hadde vært innehaver av kravet. Prinsippet i gbl. § 25 tilsier da at hun ikke skal kunne erverve slik motregningsrett på bakgrunn av Lars' cesjon.

- **Argumentasjonen blir ikke helt overbevisende her. At Marte skulle være avskåret fra å "motregne" prisavslagskravet mot Lars beror jo i følge kandidaten på hvorvidt det er en adgang til å bortfortolke/tolke innskrenkende motregningsbegrensningen. Her konkluderer kandidaten med at det ikke er mulig, samtidig som kandidaten bruker det som et argument for samme konklusjon.**

- Marte vil fortsatt ha kravet om prisavslag i behold mot Lars, og kan gjøre dette gjeldende overfor ham som et erstatningskrav på vanlig måte. Det eneste hun mister her er muligheten til å motregne i vederlagsoppgjøret. Dette taler også mot at Marte skal ha motregningsrett i dette tilfellet.

Her er kandidaten i beste fall upresis. Prisavslag og erstatningskrav er ikke samme type misligholdskrav. De hviler på ulike vilkår og måter å beregne kravene på.

Avtalen mellom Lars og Marte var en kredittavtale, noe som må anses å være til Martes fordel. Lars vil da ønske å kunne forutse egne inntekter så mye som mulig, og dette må anses å være bakgrunnen for motregningsforbudet. Dette taler således mot at motregningsforbudet skal kunne settes til side på grunn av konneksitet.

Jeg er litt usikker på hvorfor kandidaten mener at kredittavtalen absolutt skal være en "fordel" for Marte. Det er jo en nedside ved kreditt også, det blir som regel dyrere enn umiddelbar betaling.

Ettersom det har presumsjonen mot seg at man skal kunne tilsidesette en klar ordlyd i avtaler mellom næringsdrivende, samt at Marte vil ha kravet i behold mot Lars, kan ikke konneksitet føre til at man setter avtalebestemmelsen til side.

Denne delen traff kandidaten dessverre ikke særlig godt på og det blir litt mye "armer og bein" i drøftelsen. Kandidaten kunne vært flinkere til å holde seg til problemstillingen som ble oppstilt. Argumentasjonen kunne også vært noe mer gjennomtenkt.

- Marte kan ikke motregne med prisavslagskravet.

Del 3:

Twisten står mellom Rørhandleren og Ståljern.

Spørsmål 4:

Problemstillingen er om Rørhandleren har krav på rentetapserstatning for tiden frem til forsinkelserente begynner å løpe.

Rentetapserstatning må anses som erstatning for tapt rente, og kan likestilles med andre erstaningsberettigete tapsposter. Spørsmålet må derfor avgjøres etter alminnelige erstaningsrettslige regler, se bla. underslag-dommen fra 1966.

Det følger av etablert ulovfestet rett at dersom det skal kunne tilkjennes erstatning må det foreligge et økonomisk tap, et ansvarsgrunnlag og tilstrekkelig årsakssammenheng mellom tapet og ansvarsgrunnlaget.

I vår sak er det klart at Rørhandleren har blitt påført et økonomisk tap, i form av rentetap for 100.000 på ett år.

Spørsmålet er så om det foreligger tilstrekkelig ansvarsgrunnlag for rentetapet av 100. 000.

Kandidaten kommer seg raskt til det relevante her og bruker lite tid på uproblematisk vilkår.

I vårt tilfelle vil det være det ulovfestede culpaansvaret som eventuelt kan medføre erstatningsansvar. Regelen går ut på om den ene parten kunne og burde ha handlet annerledes, slik at tapet ikke hadde oppstått. Det må foretas en konkret helhetsvurdering der alle momenter som kan kaste lys over forholdene kan trekkes inn.

Spørsmålet er om det var uaktsomt av Ståljern å motta mer enn 800.000 kr når Skipsverkstedet ikke skyldte mer.

For å være helt presis: Den angivelig uaktsomme handlingen var å kreve 900 000 betalt, ikke å motta betaling ettersom Ståljern trolig hadde en plikt til å motta intervensjonsbetaling. For øvrig fint at kandidaten presiserer vurderingstemaet innledningsvis. En del virker å tro at uaktsomhet bare hører til erstatningsrettskurset og velger derfor å gjøre denne øvelsen veldig overfladisk, ofte kun gjennom en henvisning til uaktsomhetsbegrepet.

Ståljern mente å ha krav på 900.000 kr. De må selv anses å ha ansvaret for egne krav mot andre, noe som taler for at de burde vist at dette kravet ikke var større enn 800.000 kr. Dette taler for at de handlet uaktsomt da de mottok betalingen på 900.000 kr.

Videre vil retts tekniske hensyn tilsi at man skal være forsiktig med å trekke inn en tredjepart i et allerede komplisert rettsforhold. Dette taler også for at Ståljern handlet uaktsomt da de godtok betalingen.

Dette bærer litt galt av sted. Ståljern hadde trolig ikke mulighet til å nekte betaling, jf. reglene om intervensjonsbetaling. Det kan mao ikke klandres Ståljern at en tredjepart involveres her.

På den annen side var det vesentlig tvil knyttet til omfanget av kravet. Dette kan illustreres ved at dommen ble avsagt under dissens, der flertallet konkluderte med 800.000 kr under tvil. Denne tvilen taler således med tyngde mot at det var uaktsomt av Ståljern å motta beløpet på 900.000 kr ettersom de ikke primært arbeider med juridiske problemstillinger.

- **Vi vet vel egentlig ikke så mye om hvorvidt det var uenighet om jussen eller faktum som var bakgrunnen for tvilen.**

- Videre var alternativet for Ståljern å takke nei til tilbudet, eventuelt å si ja til et tilbud som lød på et beløp under det man trodde man hadde krav på. De stod allerede i betydelig fare for å tape penger. De var altså i en presset situasjon, noe som taler mot at det var uaktsomt å takke ja til 100.000 kr mer enn det viste seg at de hadde krav på.

Det var ikke uaktsomt av Ståljern å motta mer enn de 800.000 kr kravet viste seg å være på.

Ståljern kan ikke anes å ha opptrådt uaktsomt, og det foreligger således ikke tilstrekkelig ansvarsgrunnlag for det økonomiske tapet.

Det vil da være unødvendig å ta stilling til årsakssammenhengen ettersom de alminnelige vilkårene for erstatning er kumulative, og vilkåret om ansvarsgrunnlag ikke er oppfylt.

Rørhandleren har ikke krav på retetapserstatning for tiden frem til forsinkelsesrente begynner å løpe.

Spørsmål 5:

Problemstillingen er om Rørhandleren har krav på rente av 100.000 for tiden frem til forsinkelsesrenten begynner å løpe.

Det bemerkes innledningsvis at det ikke er snakk om erstaning for rentetap, men om et krav om renter på utilsiktet kreditt.

Oppgaven reiser spørsmål om hjemmel for å tilkjenne slik rente, samt om det kan tilkjennes renter med utgangspunkt i denne hjemmelen.

I lys av nyere rettspraksis er det ikke spesielt problematisk hvorvidt det eksisterer en hjemmel for å tilkjenne renter som ikke oppfyller det klassiske hjemmelskravet. Mer interessant er det å vurdere hva som er det egentlige innholdet i denne hjemmelen.

Det tradisjonelle utgangspunktet for tilkjennelse av renter var lenge at krav om renter måtte ha hjemmel i lov, avtale eller sedvane. Høyesterett tok avstand fra dette i Rt.2002. 71 der de uttalte at det tradisjonelle hjemmelskravet for renter ikke lenger kunne opprettholdes. Dommen dreide seg om en erstaningsansvarlig advokat, og om han måtte betale renter av erstaningsbeløpet frem til betaling. Høyesterett kom med den foran nevnte uttalelsen nærmest som et obiter dictum, da de avgjorde rentespørsmålet ut fra alminnelige erstatningsrettslige

regler. Det må likevel kunne sies at Høyesterett her ga et tydelig signal til den videre rettsutviklingen på området.

Her synes jeg kandidaten får frem to veldig viktige metodiske poeng fra dommen. Uttalelsen skapte noe forvirring da den alminnelige erstatningsretten anses av de aller fleste å oppfylle kravet til sedvanerett og dermed det opprinnelige hjemmelskravet. Samtidig er det riktig som kandidaten sier at Høyesterett er så tydelig her at det ikke alene kan avfeies som en misforståelse. Men det er allikevel ikke strengt nødvendig å gjøre denne øvelsen i denne oppgaven. Høyesterett har i senere rettspraksis slått fast at uttalelsen i Rt. 2002 s. 71 skal forstås slik at hjemmelskravet mykes opp.

Et lignende spørsmål var oppe for Høyesterett igjen i Rt-2013-484 der det var snakk om utbetaling av voldsoffererstatning. Utbetalingen hadde tatt lang tid, og mottakeren krevde da renter fra tilkjennelsestidspunktet til betalingstidspunktet.

Førstvoterende uttalte, med henvisning til Rt-2002-71 at det var adgang til å tilkjenne rente basert på rimelighetsbetraktninger. Han vektla at staten ikke kunne bebreides for den lange saksbehandlingstiden, og at rente vil uthule maksimumsgrensen i voldsofferstatningsloven. Mannen ble nektet renter. Det sentrale er likevel at Høyesterett åpnet for å tilkjenne renter basert på rimelighetsbetraktninger.

Spørsmålet er således om det er rimelig å tilkjenne Rørhandleren renter i vår sak.

Høyesterett gir i Rt-2013-484 lite føringer til hvilke momenter som kan trekkes inn i vurderingen. Det ble uttalt i en lignende sak, Rt-2010-816 at rentespørsmålet til dels ville avhenge av rettsgrunnlaget for hovedkravet. I dommen var det snakk om tilbakebetaling av for mye betalt konsesjonsavgift. Kraftselskapene fikk medhold i tilbakesøkningskravet, og senere medhold i rentespørsmålet. Førstvoterende, på vegne av flertallet, la særlig vekt på at dersom pengene skulle tilkjennes de rettmessige eierne, måtte de også tilkjennes renteinntektene av beløpet.

Mange kandidater slo bare fast at det var en rimelighetsvurdering som måtte gjøres, før de beveget seg over i en relativt konturløs og svevende pro et contra vurdering av konkret rimelighet. I så fall blir det vanskelig for leseren å forstå hva som er relevant og hva som er særlig relevant. Det er derfor positivt at kandidaten her forsøker å trekke opp noen retningslinjer og rammer for vurderingen.

I vår sak har Ståljern disponert pengene til Rørhandleren i ett år. Det ble sagt i Rt-2002-71 at det var en generell oppfatning i samfunnet om at disponering av andres likviditet hadde en pris. Denne prisen var vanligvis renter. Dette kan tale for at det er rimelig å tilkjenne Rørhandleren renter i dette tilfellet.

Argumentet om at "kreditt koster" gjør seg gjeldende uansett og er ikke noe særegent for vår sak. Det er et generelt argument som understøtter at det bør være en hjemmel til å kreve renter for utilsiktet kreditt. Høyesterett har akseptert dette argumentet slik at det kan tilkjennes rente uavhengig av det gamle hjemmelskravet, men det kreves allikevel en rimelighetsvurdering for å komme dit. Det kandidaten skriver her svarer

derfor egentlig ikke på problemstillingen, som er hvorfor det er rimelig at kreditt skal koste i akkurat vår sak.

- Ståljern har her tjent penger på å disponere Rørhandlerens likviditet. Dette er en berikelse de har oppnådd på bekostning av Rørhandleren. Rimelighetshensyn tilsier at de da må betale denne berikelsen tilbake til Rørhandleren.

På den annen side betalte Rørhandleren et beløp de ikke var pliktige til å betale. Det ble ikke utøvd noen form for press fra Ståljern mot Rørhandleren. Rimelighetshensyn tilsier at de må betale denne berikelsen tilbake til Rørhandleren.

Kandidaten er inne på et viktig poeng her, men fullfører ikke hele resonnementet på papiret. Poenget er at Rørhandleren på et vis her har forstått at de tok en risiko med åpne øyne. Kandidaten kunne formulert dette noe tydeligere i stedet for å bare vise til rimelighetshensyn.

Videre var Rørhandleren fullt klar over at de kunne komme til å betale for mye da de betalte Ståljern. De tok derfor forbehold om tilbakesøking. Rørhandleren hadde også hatt full mulighet til å ta forbehold om betaling av renter dersom det hadde vært ønskelig. Det har da formodningen for seg at Ståljern, som var i ferd med å tape en betydelig sum, ville godtatt dette forbeholdet. Når de da avstod fra et slikt forbehold må de selv bære tapet for dette.

Dette blir ikke helt presist. Rørhandleren kunne ikke ha tatt et forbehold som ville gitt en bedre rettslig stilling enn det hadde hatt uten forbeholdet. Et forbehold om tilbakesøking av renter hadde derfor trolig ikke løst situasjonen. En annen ting er at det kanskje kunne ført med seg en løsning hvis Rørhandleren hadde drøftet rentetapsutfordringen med Ståljern.

Videre var formålet med betalingen kun å sikre egne økonomiske interesser. De hadde altså kun sin egen økonomiske situasjon for øye da de foretok betalingen. Dette taler også mot at det vil være rimelig å tilkjenne renter.

- **Det er noe vanskelig å forstå hvorfor det skulle tale mot Rørhandleren at de beskyttet sine økonomiske interesser. Kandidaten impliserer en terskel for hva som er beskyttelsesverdige interesser, men sier ingenting om hvor den kommer fra og hvor den skal trekkes.**

- Videre kommer det frem av Lov av 10. april 1969 nr. 17 om hendelege eieendomshøve § 15 at den som sitt med annen manns ting, får retten til "avling, avdrått og anna" som tingen kaster av seg. Dette gjelder bare dersom han ikke "burde ha visst" at han hadde rett til avkastninga.

Bestemmelsen kommer ikke direkte til anvendelse i vår sak, men den kan sies å gi uttrykk for et generelt prinsipp om at den som i god tro sitter med annen manns ting, har rett på avkastningen av denne tingen. Overført til vårt tilfelle vil dette tilsvare renteinntektene. Ettersom Ståljern var i god tro, jf. tidligere drøftelse taler også dette mot at det vil være rimelig å tilkjenne Rørhandleren renter i vår sak.

- **Det er et metodisk minus at kandidaten ikke forklarer hvorfor han mener at bestemmelsen ikke kommer til anvendelse. Det er uansett flott at kandidaten viser**

oversikt og god kunnskap gjennom å trekke inn denne loven. Den er absolutt relevant for denne problemstillingen.

Ettersom Rørhandleren betalte et beløp de ikke var pliktig til å betale, og formålet kun var å sikre egne økonomiske interesser kan det ikke anses rimelig å tilkjenne dem renter for beløpet.

Rørhandleren har ikke krav på rente av 100.000 kr for tiden frem til forsinkelrente begynner å løpe.

Jevnt over er dette en besvarelse i øverste sjiktet. Kandidaten treffer ikke helt på alle problemstillingene, men det er heller ikke et krav for å få beste karakter. Erfaringen fra sensuren var også at de aller færreste behersket alle delene av eksamen.

Kandidaten peker raskt ut relevant problemstilling og forankrer relevansen av problemstillingen i kilder. Innholdet i drøftelsene er stort sett fornuftig og godt formidlet. Særlig i siste del fikk kandidaten også vist en del selvstendighet. Samlet sett kan denne besvarelsen derfor forsvare beste karakter.